

і впровадження в життя суверенною Україною, особливо в галузі застосування заходів кримінально-правового впливу. У нашій державі вже зараз проводиться чітка межа між наркоманом-хворим і наркоманом-злочинцем, а також наголошено саме на ранній профілактиці наркоманії; створюються коротко- і довгострокові програми антинаркотичної діяльності, що складаються на комплексній основі з урахуванням щільного міжнародного співробітництва.

Література:

1. Гасанов Э. Г. Борьба с наркотической преступностью : Международный и сравнительно-правовой аспекты / Э. Г. Гасанов. – М. : ЮрИнфоР, 2000. – 208 с.
2. Джужа О. М. Актуальні проблеми боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів : [курс лекцій] : Загальна частина / [О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук, О. М. Стрільців та ін.]; за ред. Є. М. Мойсєєва. – К., Ів.-Франківськ, 2008. – кн. II – 207 с.
3. Музика А.А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, - К.: Логос. – 1998. – 178 с.
4. Настанова по організації та здійсненню органами внутрішніх справ боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів: Наказ МВС України від 6 червня 1995 р. № 365 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon4rada.gov.ua.
5. Осуществление международных договоров о контроле над наркотиками: ООН, ЭиСС, Комиссия по наркотическим средствам. – Вена, 1998. – 135 с.
6. Рексов Б., Эдмонсон К., Хан И., Самсон Р. Дж. Руководство по контролю над наркотическими средствами и психотропными веществами в контексте международных договоров. – Женева, 1987. – 250 с.
7. Шаповалов В. Стан судово-фармацевтичного забезпечення розслідування кримінальних справ, пов'язаних із незаконним обігом психоактивних речовин // Право України. – 2010. – № 8. – С. 153-161.

Бугай В.

(наук. кер. – доц. Жалій Т.В.)

*студент V курсу факультету фізичного виховання
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г.Короленка*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ЛЕГКИХ НАРКОТИКІВ У КРАЇНАХ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ПРАВОВИХ СИСТЕМ

Спори про легалізацію наркотичних речовин ведуться цілі десятиліття. Час від часу різні країни роблять спроби знайти оптимальне для суспільства рішення. Коли йдеться про легалізацію наркотиків, як прави-

ло, згадується Голландія. Проте думка, що в Голландії практично всі види наркотиків перебувають у вільному продажу і їх розповсюдження ніяк не контролюється, абсолютно невірна. У Нідерландах прийнята особлива політика щодо наркотичних речовин, в основі якої лежать два принципи. По-перше, в країні була проведена так звана декриміналізація наркотиків, тобто вживання наркотичних речовин стало проблемою громадської охорони здоров'я, а не злочином. По-друге, політика з наркотиків строго регулюється «опіумним законом», в якому окрім іншого проводиться чіткий поділ наркотиків на важкі і легкі.

У статті простежимо шляхи вирішення проблеми легалізації легких наркотиків у країнах англо-американської та романо-германської правових систем.

Легалізації наркотичних речовин в Голландії немає, і всі наркотики залишаються забороненими. Однак завдяки поділу наркотиків на два типи існує різниця між караним або некараним вживанням заборонених речовин.

Вживання, оборот, виготовлення, продаж і ввезення в країну наркотиків зі списку важких заборонені законом і суворо присікаються, в той час як зберігання і вживання легких наркотиків, наприклад марихуани, незважаючи на нелегальність, в деяких випадках зовсім не карається і вважається не злочином, а проступком. Однак оборот легких наркотиків знаходиться також під контролем держави, включаючи роботу так званих кофешопов. Основна мета такої політики полягає в тому, щоб чітко розділити два ринки збуту важких і легких наркотиків і тим самим захистити людей, що вживають легкі наркотики, від підпільного кримінального світу. Більш того, це сприяє збереженню спокою в суспільстві, веде до скорочення рівня злочинності та допомагає вберегти людей від переходу на більш важкі наркотики.

Процес поступової декриміналізації наркотиків проходить і в інших країнах. У Бразилії та Аргентині, наприклад, за останнє десятиліття були введені нові закони, що пом'якшують покарання за зберігання наркотиків для власного вживання. В Аргентині покарання пом'якшало до двох місяців арешту, а в Бразилії арешт був замінений виховними заходами та громадськими роботами. Водночас посилюється покарання за зберігання з метою збуту: зберігання навіть мінімальної кількості наркотиків тепер веде до п'яти років позбавлення волі.

З січня 2010 року в Чехії набув чинності новий закон про наркотики, який допускає зберігання до 15 г марихуани і до 1,5 г героїну без кримінальної відповідальності. Ці кількості значно перевищують прийняті в інших країнах, роблячи Чехію найліберальнішою країною щодо легалізації наркотиків. Уругвай - одна з небагатьох країн, в якій покарання за зберігання наркотичних речовин для власного застосування ніколи не існувало.

Нові повідомлення зі США свідчать: наркотики вже самі по собі породжують злочинність. Тільки 5% злочинів наркоманів складають «чисто-

ПРАВОВАХИСНИЙ РУХ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

наркотичні», на зразок зберігання та продажу наркотиків. 20% злочинів – це крадіжки, групові пограбування з насильством, і т.п., вчинені з метою отримання грошей для придбання наркотиків, у той час як цілих 75% припадає на інші види злочинів, які, отже, не припинилися б навіть у тому випадку, якщо б наркотики стали безкоштовними. Ускладнення і смертні випадки, пов'язані з наркотиками (наприклад, СНІД), значною мірою викликані брудними голками і шприцами або тим, щонаркотик забруднений або змішаний з іншими речовинами, так що споживач немає навіть поняття про його концентрації. Стерильні препарати наркотиків ззазначенням складу не викликали б таких ускладнень. Смертні випадки, обумовлені наркотиками, практично не пов'язані з тим, знав чи не знав споживач, яка концентрація наркотику. Найбільш поширена причина смерті серед наркоманів гостре отруєння героїном, часто зване передозуванням. Але тільки в половині або третини всіх випадків передозувань героїну в крові померлих виявляється лише один цей наркотик. У багатьох з цих випадків героїн приймали в поєднанні з алкоголем і снодійними таблетками відомого складу, які також «внесли вклад» в отруєння. Якщо мова йде про СНІД, досвід Швеції та Голландії показує, що поширення цієї інфекції можна зменшити і без того, щоб забезпечувати наркоманів виготовленими на фармацевтичних заводах наркотиками або безкоштовними голками й шприцами. Наприклад, канабіс наркотик, що найбільш частозустрічається в усьому світі, з самого початку є чистий, натуральний продукт. І не хто інший, як його споживач, зменшує його чистоту і фортеця, змішуючи гашиш чи марихуану з тютюном.

Проблема наркотиків сьогодні настільки велика, що боротися з ними все одномарно. Репресивна політика, що проводиться з початку 1960-х, тільки збільшила цю проблему. У подібній ситуації слід бути прагматичними і замість того щоб забороняти наркотики, намагатися в максимально знизити шкоду, що наноситься розповсюдженням наркотиків, забезпечуючи споживача метадонном або іншими дешевими і чистими наркотиками, стерильними голками і знаннями про те, як можна приймати наркотики найменшим ризиком. Це ставлення до проблеми в багатьох Європейських країнах, звичайно називається «harm reduction» («зниження шкоди»). Попри те, що твердять всі прихильники легалізації, безліч фактів свідчать: домогтися успіху в справі зниження рівня поширення наркотиків в суспільстві цілком можливо. Найближчий приклад Швеція. Тут приблизно до середини 1980-х безперервно зростало число тяжкохворих наркоманів. Втім, деякі дослідники стверджують, що це зростання припинилося трохи раніше. З тих пір кількість таких наркоманів дещо зменшилася. Кількість знову захворілих безперервно знижувалася, після того як досягло піку на початку 1970-х, коли приблизно 15% дев'ятикласників (вік близько 16 років) повідомляли, що хоча б одного разу вони пробували наркотики. З кінця 1980-х частка таких підлітків не перевищує 3-5%. Швидше за все,

це пов'язано з дедалі більшою жорсткістю законодавства, норми якого з 1988 року забороняють вживання наркотиків, а в 1993 році став ще більш суворим.

Підбиваючи підсумок, можна сказати, що обидві точки зору часткового дозволу наркотиків і рішучої боротьби з ними - актуальні. Справа не в тому, щорізні культури та країни знаходяться на різних рівнях сприйняття наркотиків. Взяти наприклад ту ж Голландію або Швейцарії: переважна більшість їх корінних жителів не вживає наркотиків, хоча будь-який повнолітній може собі дозволити в спеціальних закладах (koffie -shops) придбавати легкі наркотики і навіть вирощувати певнийкількість коноплі для особистих потреб, або для продажу (за ліцензією). Наркоманам, хто вживає жорсткі наркотики, у Голландії безкоштовно видають метадон, виділяють одноразові шприци всі серйозні наркомани (а їх у процентному співвідношенні не більше, ніж у всій решті Європи) на облік. Таким чином, є й реальний позитивний досвід легалізації наркотиків. Величезне значення тут має соціальне становище людей України: відомо, що Голландія і Швейцарія найбільш благополучні країни Європи в економічному сенсі, тут діє безліч соціальних програм допомоги нужденним. Якщо ж говорити про повсюдну легалізації наркотиків, то спочатку потрібно досягти такого економічного і соціального благополуччя, яке дозволить такі дорогі програми впровадити.

Література:

1. Березин С. Классификация наркотиков и типы зависимости // Основы безопасности жизнедеятельности. – 2004. – №1. – С.22-28.
2. Гасанов Э. Г. Борьба с наркотической преступностью : Международный и сравнительно-правовой аспекты / Э. Г. Гасанов. – М. : ЮрИнфоР, 2000. – 208 с.
3. Луцак О. Легалізація наркотичних засобів: кримінально-правові проблеми // Право України. – 2006. – №6. – С. 65-68.
4. Никифорчук Д. Й. Протидія незаконному обігу наркотиків : історія, практика, законодавство : [навч. посіб.] / [Д. Й. Никифорчук, О. М. Стрільців, М. С. Хруппа та ін.] ; за ред. О. М. Джузи. – К. : КНТ, 2006. – 240 с.
5. Осуществление международных договоров о контроле над наркотиками: ООН, ЭиСС, Комиссия по наркотическим средствам. – Вена, 1998. – 135 с.
6. Перечень наркотиков, находящихся под международным контролем: МККН. – Вена, 1996. – 36 с.
7. Прекурсоры и химические вещества, часто используемые при незаконном изготовлении наркотических средств и психотропных веществ: МККН.– Нью-Йорк, 1999. – 20 с.